

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ**

(Суми, 23-24 квітня 2015 року)

зазнайства. Низька критичність до себе заважає їм навіть помітити, як вони ображають інших зарозумілістю і незаперечністю суджень.

При заниженій самооцінці конфлікти можуть виникати через надмірну критичність цих людей. Вони дуже вимогливі до себе і ще більш вимогливі до інших, не вибачають жодного свого промаху чи помилки, схильні постійно підкреслювати недоліки інших. І хоча це робиться з найкращих спонукань, усе-таки стає причиною конфліктів у силу того, що небагато хто може терпіти систематичне “пиляння”. Коли в тобі бачуть лише погане і постійно вказують на це, то виникає ворожість до джерела таких оцінок, думок і дій.

Оскільки самооцінка складається під впливом оцінки навколишніх і, ставши стійкою, змінюється дуже важко, то змінити її можна, змінивши ставлення навколишніх (однолітків, співробітників, викладачів, рідних). Тому формування оптимальної самооцінки сильно залежить від справедливості оцінки всіх цих людей. Особливо важливо допомогти людині “підняти” неадекватно занижену самооцінку, допомогти їй повірити в себе, у власні можливості, у свою цінність.

ПСИХОЛОГІЗМ ЕПІЧНИХ ГЕРОЇВ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ДУМ

Марина Набок

Психологізм як джерело творення характеру епічного героя дум виявляється в особливому поєднанні душевного болю, страждань із високим прагненням свободи, радості перемоги.

Аналізуючи пісенні твори, І. Франко неодноразово підкреслював їх природний, суто національний зміст: “В піснях і думах запорозьких не знайдете ні нудної солодкомовної, ні переніженого чуття, ні розкішних висловів. Ні, в них усе дике, подібне до тих дібров, степів, що виховали їх та прийняли на своє лоно при вродженні, скрізь пориви, подібні до польоту степових вітрів, під котрих глухим завиванням вилеліяні вони – все бурливе, як минуле життя Запорожжя” [1, 486 – 487].

Особливістю епічного героя дум є внутрішній психологізм. Герої дум постають як самодостатні особистості, які виділяються із маси своїм розумінням основ повсякденного буття, рисами вдачі тощо. Їх оцінка, і ставлення до навколишнього світу є результатом

глибокого, всебічного осмислення понять “добро” і “зло”, “прекрасне” і “потворне” тощо. Почуття і переживання героїв дум складні і багатогранні, тому вони розвиваються шляхом поглибленої психологічної характеристики. Так, образ матері Івася Коновченка проходить складну психологічну еволюцію: прохання не їхати слави й лицарства досягати; прокляття за непослух і миттєве усвідомлення наслідків цього прокляття; сон матері про щасливе одруження з кимось і радість з приводу цього; сумна звістка про смерть єдиного сина і проклинання полковника; потім вона пишається героїзмом сина і пригощає козаків. Мотив побратимства і удостоєння козацької слави розвиває відчуття не лише колективного в утворенні *я – ми*, а й внутрішню єдність самого одиничного. Д.Яворницький в “Історії запорізьких козаків” вказував на особливу потребу козака “когось любити, до когось прихилитися”, бо ж він мав щиру душу, добре серце і разом з тим “потребував вірного друга й нерозлучного товариша, котрий міг би вчасно прийти на допомогу чи відвести від нього несподівану небезпеку” [2, 182].

Психологізм виявляється також в умінні оповідача та виконавця словом чи картиною викликати відповідні тривоги, радість. В думі “Про Хведора Безрідного”, записаній П. Мартиновичем від кобзаря І. Кравченка-Крюковського у Лохвиці 20 травня 1876 року, вже з перших рядків подається картина, насичена трагічними фактами, коли “По потребі, по потребі барзе то по царській, То много війська понажено, Посічено, на рани смертельні порубано. То междо тим трупом ніхто живий не пробуває, Тільки Хведір бездільний, Та безрідний, та безплемінний На рани смертельні постріляний, Та порубаний Тільки чуть живий дух в себе має” [3, 118].

Особливість зображення тут полягає в тому, що діалог Федора Безрідного звернений не на власні фізичні болі від завданих ран, а на гріке усвідомлення того, що він може померти самотнім, без товариша, який би міг прославляти козацьку честь і славу.

Психологію радості, а разом з тим і втрати близької людини маємо в думі “Іван Коновченко”, записаній В. Горленком від кобзаря І.Крюковського у Лохвиці приблизно 1882 року. Великими надіями і радощами від одержаних перемог пройняті серця як молодого Коновченка, так і полковника Филоненка та козаків. Але, втративши молодого лицаря у нерівному бою з ворогом, полковник відчуває великий душевний тягар, що розгортається у просторово-часовій площині (супроводжує і по приїзді до матері загиблого козака і після

його від'їзду).

Думи героїчного циклу сповнені більше радістю перемоги, хоча цьому передували значні утиски з боку поляків, турків, татар та ін. Епічні герої цих дум – це люди із вираженим екстравертним типом особистості, якій властива взаємодія із зовнішнім світом. Сама дійсність створила такі умови, за яких козаки-запорожці покликані виборювати своє право на вільне життя. Однак не можемо заперечити в думках і факту взаємодії героїв із внутрішнім світом (інтровертний тип особистості), адже вони часто керуються своїми внутрішніми переконаннями, прагненнями тощо. В думках про Хмельниччину не варто шукати якоїсь інертності, покірності, – ці твори пройняті духом героїзму. Саме в них постає образ провідника української нації. Його психологія зумовлена дисципліною розуму, що не принижує людську гідність, а об'єднує маси задля вищої ідеї.

1. Франко Іван. Плач невольниць // Франко Іван. Збір. творів: У 50-ти т. – К.: Наук. думка, 1984. – Т. 42. – С. 124 – 127.
2. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків / Д. І. Яворницький. – Львів: Світ, 1990. – Т.1. – 319 с.
3. Українські народні думи. Том другий корпусу. Тексти № 14 – 33 і вступ Катерини Грушевської. – Харків, Київ: Пролетар, 1931. – 304 с.

СЕКЦІЯ 7

АНГЛІЙСЬКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

TO THE PROBLEM ENGINEERING STUDENTS' INTERCULTURAL EFL COMMUNICATION

*A. Y. Mantina, student
Tomsk Polytechnic University (Tomsk, Russia)*

Cultural features of different nations make more urgent the problem of cultural identity and cultural differences. The cultural diversity of modern humanity is increased and nations try to preserve and develop their cultural identity.

The analysis of the prominent researchers' works in the field of translation shows that they all consider translation in the light of